

Egyiptom vallásai

Islám

Az iszlám vallás (arabul: al-Islám) a föld nagy világvallásainak egyike (hívei a muszlimok). A világ első (a vallások tanításai alapján élők száma szerinti listán) vagy második (magukat valamilyen valláshoz tartozók szerinti listán) legnagyobb vallása. Az ún. ábrahámi vallások vagy a Könyv vallásai -nak egyike, és mint ilyen, monotheista. Fő elterjedési területe Észak-Afrika, Közel-Kelet, a Közép-Ázsia valamint Malajzia és a legnépesebb muszlim ország, Indonézia.

Két fő ágra osztható: a szunnitákra (85%) és síitákra (15%).

A központi mindenható lény (Isten, arabul 'DDG = Allah) aki a földi emberek közül Mohamed prófétát a próféták pecsétjét, azaz hitük szerint az utolsó prófétát választotta ki utolsó szószólójául. Az iszlám szent könyve a Korán, amit Isten Mohameden keresztül kinyilatkoztatott szavainak tekintenek, épp ezért tilos megváltoztatni, és még fordításait is magyarázatnak minősítik.

Az iszlám vallás elismeri a korábbi prófétákat (Jézust is annak, méghozzá az egyetlen büntelen prófétának tekintik), küldötteket, de a korábbi vallásokat az eredeti kinyilatkoztatástól eltérőeknek tekinti. A zsidókat, a keresztényeket a könyv népei -nek tartják. Ők az iszlám állam védelmét élvezik.

Az iszlám vallás hisz a feltámadásban, és az utolsó ítéletben, a Pokolban és a Paradicsomban. (A jók örök boldogságban fognak élni a Paradicsomban, míg a gonoszok örökké égnek a pokolban.) Az iszlám vallás a zsidó és a keresztény teológiához hasonló törvénykezést vall.

Koptok

A szó a görög aigyptios azaz "egyiptomi" kifejezésből származik, amelyet a fáraók kora után, Nagy Sándor (Alexandros) utódai idejében a görögök, ill. az őshonos egyiptomiak megkülönböztetésére alkalmaztak és először is földrajzi, másodsorban pedig etnikai jelentéssel bírt. Az arabok, miután elfoglalták Egyiptomot (641), átvették és használták ezt a kifejezést, ám ekkortól természetesen a kifejezés arabizált alakja volt használatos, ami leírva csak a gpt/kpt mássalhangzókból áll, hiszen az arab nyelv nem írja le a magánhangzókat; ennek vokalizált, kiejtett változata a kopt szó. Ebben a formájában már arra szolgált tehát, hogy megkülönböztesse a hódító muszlim arabokat az őslakos, (ekkor már) többségében keresztény egyiptomiaktól - így vált ez a szó egyre inkább etnikai és a kereszténységhez kötődő fogalommá. Az arab hódítás után az egyiptomi keresztények, elsősorban az őket sújtó adóterhek miatt, tömegesen tértek át a hódítók iszlám vallására, és hamarosan az egyiptomi keresztények, akiket ma is koptoknak neveznek, kisebbséggé váltak az országban.

A kopt mint keresztény egyiptomi azonban nem egyeztethető össze a kopt mint időszak értelmezéssel, amelyen általában a Kr.u. 3-7. századot szokás érteni, hiszen nem minden egyiptomi volt keresztény, az 5. század közepéig nem volt többségben a kereszténység Egyiptomban, és a pogányság hatása nem szűnt meg egyik pillanatról a másikra. A fogalom tisztázása céljából a következő vázlat lehet irányadó: 1. a kopt időszak a Kr.u. 3. századtól a Kr.u. 7. század közepéig tartott Egyiptomban.

Ebben az értelemben a kopt szónak csak etnikai jelentése van - az őshonos egyiptomiakra vonatkozik, akik eleinte persze

pogányok, majd pogányok és keresztények, végül többségében keresztények.

Ezen időszak irodalma és művészete, akár pogány akár keresztény, a kopt művészet, amelybe még az egyiptomi keresztények arab hódítás utáni művészete is beletartozik; 2. a kopt közösség a 7. század közepétől napjainkig tart, és a kopt jelző itt etnikai és keresztény jelentést hordoz. Alapvetően az ortodox koptokra értendő, de tágabb értelemben a katolikus vagy protestáns hitre tért koptokra is használatos. A kopt nyelv csupán a 10. századig volt a kopt közösség nyelve és élő nyelv, ezután az arab lépett a helyébe, bár liturgikus nyelvként tovább élt, ma már csak elvétve találunk kopt nyelvű misét Egyiptomban, szerepét itt is az arab vette át.

A kopt kereszténység egyik legfontosabb vetülete a szerzetesség, amelyben Egyiptom ismét úttörő szerepet játszott. Szent Antal (Kr.u. 3.sz.) a keresztény szerzetesség alapító atyja és a kopt remeteség és aszkéta életmód megalkotója, a sivatagba kivonuló, egyedül, esetleg további remeték szomszédságában élő anakhóréta prototípusa. Ezt az életesményt átvéve és továbbfejlesztve alakítja ki Pakhóm (Pachomius, 3-4.sz.) az egy kolostorban élő és dolgozó szerzetes közösséget (koinobion) a maga szigorú regulájával, amely aztán az európai szerzetességre is nagy hatást gyakorolt.

Pakhóm és Senute (a Fehér Kolostor apátja, 4-5.sz.) írásain keresztül válik a kopt nyelv valóban irodalmi nyelvvé; Senute a legjelentősebb és legtermékenyebb kopt szerző, életrajza már magyar fordításban is olvasható.